

2. Гура О.І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : [навч. посібник] / О.І. Гура. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
3. Закон України від 17 січня 2002 р. “Про вищу освіту” // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002. – № 20. – ст.134.
4. Ірхіна С.М. Психологічні засади відбору до училищ професійної підготовки працівників міліції : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.06 “Юридична психологія” / С.М. Ірхіна. – Київ, 2009. – 16 с.
5. Наказ МВС України від 28.07.2004 р. “Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України”, 2004. – № 842.
6. Професіографічна характеристика основних видів діяльності в органах внутрішніх справ України : [довідковий посібник] / М.І.Ануфрієв, Ю.Б.Ірхін, М.Н.Курко, Т.В.Нещерет, С.В.Омельченко, В.В.Синявський, О.В.Шаповалов. – Київ : НАВС, 2003. – 76 с.

In given article theoretical questions of psychological support of teaching and educational process of schools of vocational training of workers of militia are opened and the analysis of already existing systems of psychological support of educational process in general is carried out.

Key words: psychological support, educational process, school training police cadets (students).

Отримано: 25.02.2012 р.

УДК 159.947.5: 796.853.26-053.67

К.С.Осика

ДИНАМІКА МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ ЮНАКІВ-КАРАТИСТІВ

У статті розглянуто динаміку мотивації досягнення юнаків-каратистів. Представлено рівні прояву мотивації досягнення спортсменів в змагальному процесі контрольних і експериментальних груп, співвідношення рівнів мотивації досягнення на початку і після закінчення формувального експерименту.

Ключові слова: динаміка, рівень мотивації досягнення, мотивація досягнення, контрольна група, експериментальна група, формувальний експеримент, юнак-каратист.

В статті розглянуто динаміку мотивації досягнення юношей-каратистів. Представлено рівні проявлення мотивації досягнення спортсменів в змагальному процесі контрольних і експериментальних груп, співвідношення рівнів мотивації досягнення в початку і після закінчення формуючого експерименту.

Ключевые слова: динамика, уровень мотивации достижения, мотивация достижения, контрольная группа, экспериментальная группа, формирующий эксперимент, юноша-каратист.

Постановка проблеми. В процесі дослідження життєдіяльності спортсменів необхідно розглянути психологічні особливості динаміки мотивації досягнення юнаків-каратистів у змагальному процесі, на відповідальних виступах.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Сучасна спортивна психологія широко вивчає когнітивну, ціннісну та мотиваційно-потребову сфери особистості спортсмена, сутність мотивації вищих спортивних досягнень: В.М.Ботов, С.С.Занюк, Є.П.Ільїн, В.В.Клименко, Т.В.Корнілова, Д.Мак-Клелланд, І.М.Палей, Г.Мюррей, Х.Хекхаузен.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є вивчення динаміки мотивації досягнення спортсменів на відповідальних змаганнях, психологічних особливостей рівнів прояву мотивації досягнення в змагальному процесі юнаків-каратистів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В дослідженні зміни, що сталися у рівнях прояву мотивації досягнення [1; 2] в змагальному процесі каратистів, наочно у табл. 1.

Таблиця 1

Рівні прояву мотивації досягнення юнаків-каратистів відображенні в змагальному процесі контрольних і експериментальних груп, у %

Рівні мотивації досягнення	Кількість спортсменів, у %			
	Контрольна група		Експериментальна група	
	17 – 18 років	19 – 20 років	17 – 18 років	19 – 20 років
Високий	17,4	20,1	32,1	40,5
Середній	58,9	58,3	51,7	47,4
Низький	23,7	21,6	16,2	12,1

Дані таблиці 1 свідчать, що в контрольній групі спортсменів 17 – 18 років у змагальному процесі в порівнянні:

– з групою каратистів 17 – 18 років констатувального експерименту опитування високий рівень мотивації досягнення в спортивній діяльності підвищується на 2,3% (17,4%); знижуються: середній рівень – на 0,9% (58,9%), низький рівень – на 1,4% (23,7%);

– з групою спортсменів 19 – 20 років констатувального експерименту опитування високий і низький рівні мотивації досягнення зростають відповідно на 0,2%; середній рівень зменшується на 0,4%;

– з контрольною групою опитування каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації зростає на 0,7%; знижуються: середній рівень – на 0,2%, низький рівень – на 0,5%;

– з контрольною групою опитування спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації зменшується на 1,7%; середній і низький рівні мотивації зростають відповідно на 0,4% і 1,3%;

– з експериментальною групою опитування каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації знижується на 10,1%; зростають: середній рівень – на 5,2%, низький рівень – на 4,9%;

– з експериментальною групою опитування спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення зменшується більш ніж в 2 рази (35,1% – 17,4%); середній і низький рівні підвищуються відповідно на 9,2% і 8,5%;

– з групою каратистів 17 – 18 років констатувального експерименту тренування високий рівень мотивації досягнення зростає на 2,1%; знижуються: середній рівень – на 0,8%, низький рівень – на 1,3%;

– з групою спортсменів 19 – 20 років констатувального експерименту тренування високий і середній рівні мотивації досягнення знижуються відповідно на 0,1% і 0,3%; низький рівень зростає на 0,4%;

– з контрольною групою тренування каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення підвищується на 0,4%; середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 0,1% і 0,3%;

– з контрольною групою тренування спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації зменшується на 2,1%; зростають: середній рівень мотивації – на 0,5%, низький рівень – на 1,6%;

– з експериментальною групою тренування каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зменшується на 10,9%; середній і низький рівні мотивації підвищуються відповідно на 5,3% і 5,6%;

– з експериментальною групою тренування спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення зменшується більш ніж

в 2 рази (36,1% – 17,4%); підвищуються: середній рівень мотивації – на 9,3%, низький рівень – на 9,4%;

– з групою каратистів 17 – 18 років констатувального експерименту змагання високий рівень мотивації досягнення зростає на 1,7%; середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 0,6% і 1,1%;

– з групою спортсменів 19 – 20 років констатувального експерименту змагання високий і середній рівні мотивації досягнення зменшуються відповідно на 0,6% і 0,1%; низький рівень мотивації підвищується на 0,7%.

В контрольній групі каратистів 19 – 20 років в змагальному процесі в порівнянні:

– з групою спортсменів 17 – 18 років констатувального експерименту опитування високий рівень мотивації досягнення в спортивній діяльності зростає на 5,0% (20,0%); середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 1,5% (28,3%) і 3,5% (21,6%);

– з групою каратистів 19 – 20 років констатувального експерименту опитування високий рівень мотивації досягнення зростає на 2,9%; знижуються: середній рівень мотивації – на 1,0%, низький рівень – на 1,9%;

– з контрольною групою опитування спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення підвищується на 3,4%; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 0,8% і 2,6%;

– з контрольною групою опитування каратистів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення підвищується на 1,0%; зменшуються: середній рівень мотивації – на 0,2%, низький рівень – на 0,8%;

– з експериментальною групою опитування спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зменшується на 7,4%; середній і низький рівні мотивації підвищуються відповідно на 4,6% і 2,8%;

– з експериментальною групою опитування каратистів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення знижується на 15,0% (35,1% – 20,1%); підвищуються: середній рівень мотивації – на 8,6%, низький рівень – на 6,4%;

– з групою спортсменів 17 – 18 років констатувального експерименту тренування високий рівень мотивації досягнення зростає на 4,8%; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 1,4% і 3,4%;

– з групою каратистів 19 – 20 років констатувального експерименту тренування високий рівень мотивації досягнення

підвищується на 2,6% ; знижуються: середній рівень мотивації – на 0,9% , низький рівень – на 1,7% ;

– з контрольною групою тренування спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає на 3,1% ; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 0,7% і 2,4% ;

– з контрольною групою тренування каратистів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення підвищується на 0,6% ; середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 0,1% і 0,5% ;

– з експериментальною групою тренування спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення знижується на 8,2% ; підвищуються: середній рівень мотивації – на 4,7% , низький рівень – на 3,5% ;

– з експериментальною групою тренування каратистів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення зменшується на 16,0% (36,1% – 20,1%) ; середній і низький рівні мотивації зростають відповідно на 8,7% і 7,3% ;

– з групою спортсменів 17 – 18 років констатувального експерименту змагання високий рівень мотивації досягнення підвищується на 4,4% ; знижуються: середній рівень мотивації – на 1,2% , низький рівень – на 3,2% ;

– з групою каратистів 19 – 20 років констатувального експерименту змагання високий рівень мотивації досягнення підвищується на 2,1% ; середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 0,7% і 1,4% ;

– з контрольною групою змагання спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає на 2,7% ; знижуються: середній рівень мотивації – на 0,6% , низький рівень – на 2,1% .

В експериментальній групі спортсменів 17 – 18 років у змагальному процесі в порівнянні:

– з групою каратистів 17 – 18 років констатувального експерименту опитування високий рівень мотивації досягнення в спортивній діяльності підвищується більш ніж в 2,1 раз (15,1% – 32,1%) ; знижуються: середній рівень мотивації – на 8,1% (51,7%) , низький рівень – на 8,9% (16,2%) ;

– з групою спортсменів 19 – 20 років констатувального експерименту опитування високий рівень мотивації досягнення зростає більш ніж в 1,8 раз (17,2% – 32,1%) ; середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 7,6% і 7,3% ;

– з контрольною групою опитування каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення підвищується більш ніж в 1,9 раз (16,7% – 32,1%) ; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 7,4% і 8,0% ;

– з контрольною групою опитування спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення зростає на 13,0%; зменшуються: середній рівень мотивації – на 6,8%, низький рівень – на 6,2%;

– з експериментальною групою опитування каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення підвищується на 4,6%; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 2,0% і 2,6%;

– з експериментальною групою опитування спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення знижується на 3,0%; підвищуються: середній рівень мотивації – на 2,0%, низький рівень – на 1,0%;

– з групою каратистів 17 – 18 років констатувального експерименту тренування високий рівень мотивації досягнення зростає майже в 2,1 рази (15,3% – 32,1%); середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 8,0% і 8,8%;

– з групою спортсменів 19 – 20 років констатувального експерименту тренування високий рівень мотивації досягнення підвищується більш ніж в 1,8 рази (17,5% – 32,1%); знижуються: середній рівень мотивації – на 7,5%, низький рівень – на 7,1%;

– з контрольною групою тренування каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає більш ніж в 1,8 рази (17,0% – 32,1%); середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 7,3% і 7,8%;

– з контрольною групою тренування спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення підвищується більш ніж в 1,6 рази (19,5% – 32,1%); зменшуються: середній рівень мотивації – на 6,7%, низький рівень – на 5,9%;

– з експериментальною групою тренування каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає на 3,8%; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 1,9%;

– з експериментальною групою тренування спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення зменшується на 4,0%; підвищуються: середній рівень мотивації – на 2,1%, низький рівень – на 1,9%;

– з групою каратистів 17 – 18 років констатувального експерименту змагання високий рівень мотивації досягнення зростає більш ніж в 2 рази (15,7% – 32,1%); середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 7,8% і 8,6%;

– з групою спортсменів 19 – 20 років констатувального експерименту змагання високий рівень мотивації досягнення підвищується більш ніж в 1,7 рази (18,0% – 32,1%); знижуються: середній рівень мотивації – на 7,3%, низький рівень – на 6,8%;

– з контрольною групою змагання каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає більш ніж в 1,8 раза (17,4% – 32,1%); середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 7,2% і 7,5%;

– з контрольною групою змагання спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення підвищується на 12,0%; знижуються: середній рівень мотивації – на 6,6%, низький рівень – на 5,4%.

Векспериментальній групі каратистів 19 – 20 років змагального процесу в порівнянні:

– з групою спортсменів 17 – 18 років констатувального експерименту опитування високий рівень мотивації досягнення в спортивній діяльності підвищується більш ніж в 2,6 раза (15,1% – 40,5%); знижуються: середній рівень мотивації – на 12,4%, низький рівень більш ніж в 2 рази (25,1% – 12,1%);

– з групою каратистів 19 – 20 років констатувального експерименту опитування високий рівень мотивації досягнення зростає більш ніж у 2,3 раза (17,2% – 40,5%); середній і низький рівні мотивації зменшуються відповідно на 11,9% і 11,4%;

– з контрольною групою опитування спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення підвищується більш ніж в 2,4 раза (16,7% – 40,5%); знижуються: середній рівень мотивації – на 11,7%, низький рівень – в 2 рази (24,2% – 12,1%);

– з контрольною групою опитування каратистів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення зростає більш ніж в 2 рази (19,1% – 40,5%); зменшуються: середній рівень мотивації – на 11,1%, низький рівень – більш ніж в 1,8 раза (22,4% – 12,1%);

– з експериментальною групою опитування спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає на 13,0%; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 6,3% і 6,7%;

– з експериментальною групою опитування каратистів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення підвищується на 5,4%; знижуються: середній рівень мотивації – на 2,3%, низький рівень – на 3,1%;

– з групою спортсменів 17 – 18 років констатувального експерименту тренування високий рівень мотивації досягнення в спортивній діяльності зростає більш ніж в 2,6 раза (15,3% – 40,5%); зменшуються: середній рівень мотивації – на 12,3%, низький рівень – більш ніж в 2 рази (25,0% – 12,1%);

– з групою каратистів 19 – 20 років констатувального експерименту тренування високий рівень мотивації досягнення

підвищується більш ніж в 2,3 рази (17,5% – 40,5%); знижуються: середній рівень мотивації – на 11,8%, низький рівень – на 11,2%;

– з контрольною групою тренування спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає більш ніж в 2,4 рази (17,0% – 40,5%); зменшуються: середній рівень мотивації – на 11,6%, низький рівень більш ніж в 1,9 рази (24,0% – 12,1%);

– з контрольною групою тренування каратистів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення підвищується більш ніж в 2 рази (19,5% – 40,5%); зменшуються: середній рівень мотивації – на 11,0%, низький рівень більш ніж в 1,8 рази (22,1% – 12,1%);

– з експериментальною групою тренування спортсменів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає на 12,2%; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 6,2% і 6,0%;

– з експериментальною групою тренування каратистів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення підвищується на 4,4%; середній і низький рівні мотивації знижуються відповідно на 2,2%;

– з групою спортсменів 17 – 18 років констатувального експерименту змагання високий рівень мотивації досягнення в спортивній діяльності зростає більш ніж в 2,5 рази (15,7% – 40,5%); зменшуються: середній рівень мотивації – на 12,1%, низький рівень більш ніж в 2 рази (24,8% – 12,1%);

– з групою каратистів 19 – 20 років констатувального експерименту змагання високий рівень мотивації досягнення підвищується більш ніж в 2,2 рази (18,0% – 40,5%); знижуються: середній рівень мотивації – на 11,6%, низький рівень в 1,9 рази (23,0% – 12,1%);

– з контрольною групою змагання каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає більш ніж в 2,3 рази (17,4% – 40,5%); зменшуються: середній рівень мотивації – на 11,5%, низький рівень більш ніж в 1,9 рази (23,7% – 12,1%);

– з контрольною групою змагання спортсменів 19 – 20 років високий рівень мотивації досягнення підвищується більш ніж в 2 рази (20,1% – 40,5%); знижуються: середній рівень мотивації – на 10,9%, низький рівень більш ніж в 1,7 рази (21,6% – 12,1%);

– з експериментальною групою змагання каратистів 17 – 18 років високий рівень мотивації досягнення зростає на 8,4%; середній і низький рівні знижуються відповідно на 4,3% і 4,1%.

Стійка тенденція підвищення високого рівня мотивації досягнення в експериментальній групі тісно пов'язана з якістю формувального експерименту, зміцненням тактико-технічного арсеналу бійця, майстерністю проведення двобоїв та успішністю виступів на татамі.

Розподіл у каратистів контрольних і експериментальних груп рівнів прояву мотивації досягнення в змагальному процесі відображено у наведеній діаграмі (див. рис.1).

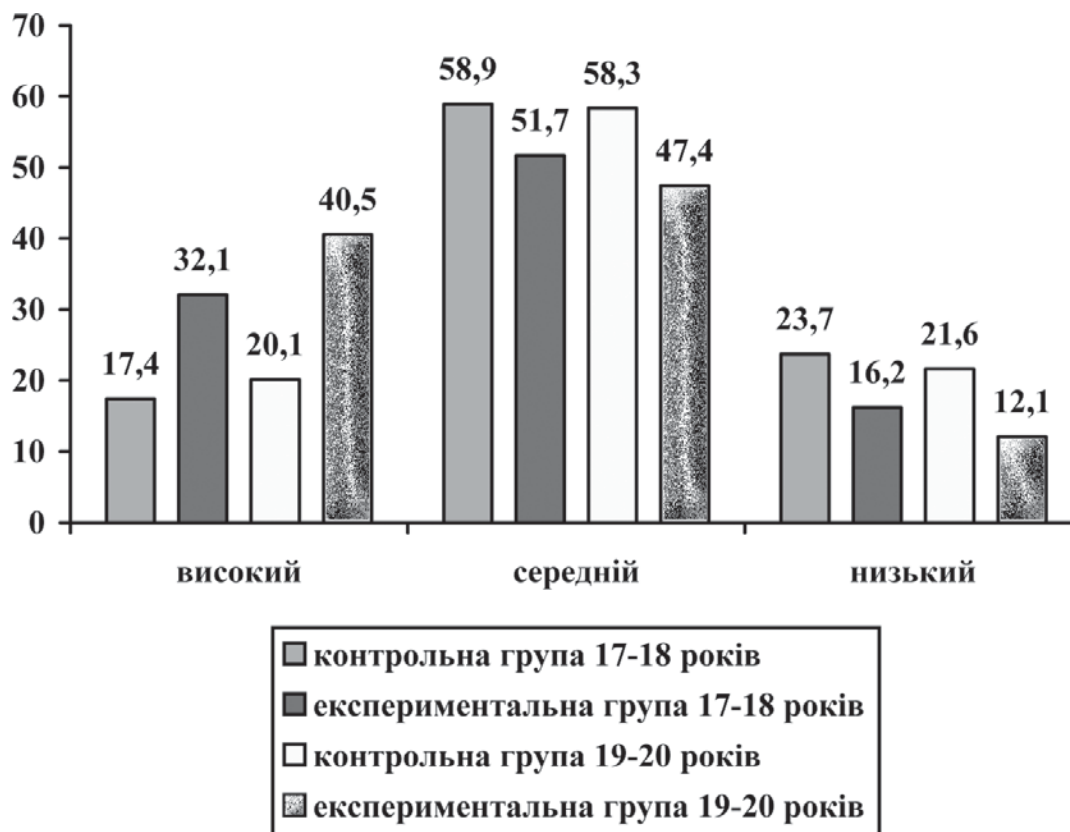

Рис.1. Співвідношення рівнів прояву мотивації досягнення в змагальному процесі юнаків-каратистів на початку і після закінчення формувального експерименту, у %

Наведемо вправу, використану у формувальному експерименті й спрямовану на розвиток мотивації досягнення в юнаків-каратистів.

Вправа “Путівник за маршрутами успіху”

Мета: ознайомити з технікою досягнення мети. Зміст маршруту в тому, щоб забезпечити системний підхід для прояснення ідей і задумок; скласти план для досягнення бажаного. Зробіть маршрути успіху стилем життя. Найважливіший момент – звикнути ставити мету, працювати над її здійсненням. І святкувати успіх. Не забувайте вітати себе. Завдяки цьому помітно полегшується вибір і досягнення нових завдань.

Крок перший. Перелік бажань. Зараз, зовсім не задумуючись про виконання ваших бажань, складіть їх перелік, надайте собі повну творчу свободу, нічим себе не обмежуйте. Пізніше, коли почнете планувати стратегію досягнення успіху, ви вирішите для кожного з завдань, чи варто за ними гнатися, чи краще залишити

їх мрією. На чистому аркуші накресліть колонки за маршрутами успіху:

Завдання – мрії	На місяць	На півроку	На рік	На 5 років

Перелічить у колонці “Завдання – мрії” ваші мрії: все, що ви хочете отримати; до чого хочете прийти; ким стати. Перелічить все: від божевільних фантазій до дрібниць. У вас вийде довгий перелік, який містить мрії, надії, бажання. Якщо ви готові присвятити все своє життя здійсненню всього написаного, ви, мабуть, зможете виконати майже все, що вказано в переліку. Багато пунктів можуть здатися нездійсненними або будуть протистояти іншим вашим завданням і загальмують просування шляхом успіху.

Крок другий. Проставте позначки. Зупинимось на чотирьох важливих позначках: 1) нездійснено – поставте символ X; 2) конфлікт інтересів – символ O; 3) поза часовою і просторовою досяжністю – символ “*”; 4) потребує набуття кваліфікаційних умінь або освіти – символ “+”.

Нездійснено. Перегляньте перелік, ставлячи в лівому стовпчику X біля кожної мети, яку вважаєте недосяжною. Мета – викреслити маршрути, що не стоять на порядку денному.

Конфлікт інтересів. Пройдіться за переліком і поставте символ O біля кожного маршруту, який викликає конфлікт інтересів. Мета – викреслити завдання, що суперечать іншим завданням і породжують конфліктні ситуації.

Поза часовою і просторовою досяжністю. Мета – викреслити маршрути (символ “*”), що лежать поза вашою зоною в часі і просторі.

Потребує набуття кваліфікаційних умінь або освіти. Мета – викреслити завдання, що потребуватимуть набуття більш кваліфікованих умінь і навичок (символ “+”).

Крок третій. Розстановка пріоритетів. Розгляньте перелік і встановіть пріоритет для кожної мети. У колонці праворуч від списку бажань пронумеруйте завдання залежно від їхньої важливості для вас. Розміщення пріоритетів важливе для визначення, яка мета для вас має зараз найбільше значення і заслуговує зусиль, а який з маршрутів може почекати до кращих часів. Важливе не тільки саме розміщення пріоритетів.

Крок четвертий. Визначте терміни. Тепер згрупуйте завдання, які залишилися (вони не мають застережливої позначки) за трьома категоріями: довгострокові, проміжні і найближчі. Зверніть увагу на те, що проміжні і найближчі завдання протягають день за днем

ланцюжок до вашої довгострокової, можливо, життєвої мети. Вони визначають справи на кожний день і дії, що ви можете виконати на цьому тижні. Найближчою метою може бути все, що потребує для досягнення від одного дня до одного місяця. Вашою проміжною метою може бути все, що потребує для досягнення від місяця до півроку. Довгостроковою метою може бути все, що потребує для досягнення від півроку до року... чи навіть всього життя.

Крок п'ятий. Встановіть послідовність. У колонку праворуч від кожного розділу термінів пронумеруйте свої завдання. Відшукайте можливі містки – який успіх стане сходинкою для наступного? Який з них може прийти першим? Другим? Побудуйте з ваших завдань сходинки успіху.

Крок шостий. Складіть план дій. Тепер, перелічивши ваші завдання й установивши їхню послідовність, ви починаєте складати ефективний план дій. *Опис мети.* Опишіть свою мету в позитивних термінах, будьте гранично конкретні.

Висновки. Дослідження психологічних особливостей динаміки мотивації досягнення спортсменів та рівнів прояву мотивації досягнення в змагальному процесі відіграє важливу роль в процесі становлення особистості юнака-каратиста.

Список використаних джерел

1. Ояма М. Классическое каратэ /М.Ояма. – М.: Эксмо, 2008. – 256 с.
2. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность [2-е изд.]/ Хайнц Хекхаузен. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003. – 860 с.

The dynamics of the motivation in achievements of the young karatists is considered in the article. The levels of displaying the motivation of achievement of the sportsmen of the control groups and experimental ones in the competitive process, the correlation of the levels of motivation of achievement at the beginning and after finishing the formation experiment are represented in the article.

Key words: dynamics, level of the motivation of achievement, control group, experimental group, formation experiment, young karatist.

Отримано: 5.03.2012 р.